

Ilustroval Jan Kvasnička

Co opravdu zabilo dinosaury?

Napsal Vladimír Socha

Od bláznivých teorií až po ty nejpravděpodobnější

Jak dobře víš, dinosauři už dávno na zemi nežijí. Tito obří plazi vládli světu skoro 150 milionů let. A pak rychle a záhadně vyhynuli. Stalo se to na konci druhohor, někdy před 66 miliony let, a vědci si už dlouho lámou hlavu, co přesně se stalo. Začni se do článku. Na jeho konci budeš vyřešení této velké záhady o něco blíže

Ne, to není sen. To tě jen Časostroj vzal na území severoamerické Montany do doby před 66 miliony let, na konec křídy. Stojíš právě uprostřed rozlehlé záplavové plošiny. Rozhlídni se. **Kolem tebe rostou vysoké metasekvoje a ságovníky, občas zahlédneš kapradinu a vavřík nebo magnolii.** Všimni si, že tráva ještě neexistuje, zemi pokrývají mechy a nízké kapradorosty.

Jako ve skleníku

Je tu hrozná dusno a vedro, asi jako ve skleníku nebo zoologickém teráriu. Průměrná teplota přes den se pohybuje kolem 35 °Celsia. **Začínáš se potit a ošivovat, tohle klima není nic pro tebe. Zato velmi vyhovuje nejnápadnější**

⦿ V druhohorách rostly už jehličnany příbuzné dnešním smrkům a borovicím. Trávu tu ale nenajdeš!

Z místních obyvatel – velkým plazům všeho druhu. Dominují mezi nimi dinosauři. Rychle se schovej za kapradinu, vpravo tě právě míjí stádo kachnozobých edmontosaurů. Naproti přes řeku se pohybuje velká skupina rohatých triceratopsů. Dospělí jedinci jsou sice velcí jako slon, ale zaráží tě, že mláďata velikostí připomínají ovci.

Vypadají nervózně. Mají se totiž neustále na pozoru před hrozivým tyranosauřem, který tudy občas chodí kontrolovat

Žádné velké zvíře, které se nemohlo schovat pod zem nebo do vody, nepřežilo

Procházíš močálovitou krajinou, takže si dej pozor taky na sladkovodní žraloky a všudypřítomné krokodýly. Zapírají ti hodinky. Je čas

skočit do stroje času a vrátit se zpět, doba dinosaurů se totiž kvapem blíží ke konci. Pokud neutečeš, skončíš špatně. Jasně, bylo by lákavé zůstat ještě chvilku a zjistit, co dinosauři vyhubí. Dodnes se totiž kolem této otázky vznášejí otazníky...

☑ **Země v období svrchní křídly.** Teprve se vzdalovala Jižní Amerika od Afriky a Severní Amerika od Evropy. Cesta přes Atlantik by tehdy byla mnohem kratší než dnes!

Co kdyby dinosauři nevyhynuli?

Napadlo tě někdy, jak by svět vypadal, kdyby dinosauři přežili? Vytvořili by se v inteligentní bytosti? Podobali by se nám? A objevil by se vůbec člověk? S jistotou samozřejmě nic nevíme. Ale pokud by dinosauři skutečně přežili a dál vládli naší planetě, člověk by se nejspíš nevyvinul. **Dinosauři totiž pojídali naše savčí předky a zpomalovali jejich vývoj.** Není ani jisté, zda by dinosauři vytvořili civilizaci podobnou té naší. Je pravda, že někteří z nich už měli na konci křídly docela velké mozky (třeba dravý *Troodon* měl mozek šestkrát větší než krokodýl). Ale na to, aby vyrobili raketu nebo postavili mrakodrap jako ve filmech to zdaleka nestačí. Možná by byli stejně chytří jako dnešní plazi a ptáci.

TEORIE 1

Zelení mužičci

Někteří lidé se snažili vysvětlit konec dinosaurů dost legračními důvody. Tak třeba tvrdili, že **dinosauři jedli příliš nadýmavou stravu a upšoukali se k smrti!** Taky se objevil názor, že savci snědli všechna dinosauří vajíčka. Nejhloupější teorie si bere na pomoc mimozemšťany.

Tak si to představ – **dinosauři prý postříleli moderními laserovými zbraněmi zelení mužičci v létajících**

Fakta o vymírání na konci křídly

Název: Vymírání K-T

(mezi křídou a třetihorami)

Kdy proběhlo: Před 66 miliony let

Kde proběhlo: Po celém světě

Co ho způsobilo: Dopad desetikilometrové planetky, sopečná činnost, možná i další katastrofy

Jak dlouho trvalo: Od několika let do několika tisíciletí

Kdo vyhynul: Všichni dinosauři, ptakoještěři, mořští plazi, hlavonožci amoniti a další

Stopy po něm: Najdeme v horninách z konce křídly – tenká vrstvička kovu iridium, který přiletěl s velkým meteoritem

Název kráteru po dopadu planetky:

Chicxulub (Děbelská blecha)

Kdy byl kráter objeven: 1978

➤ **Edmontosaurus** dosahoval délky až 13 metrů a vážil tolik co slon africký

talířích, kteří kdysi navštívili zemi. Tato vysvětlení jsou ale samozřejmě úplně vedle.

PRAVDĚPODOBNOST: 0-5 %

TEORIE 2

Ustupující oceány

Dlouho se věřilo, že dinosauři byli pomalí a hloupí tvorové, které zabila neschopnost přizpůsobit se měnícím se podmínkám. Víme třeba, že na konci křídly začala ustupovat hladina oceánů. **Vědci proto přemýšleli, jestli tímto „vysoušením“ nepřicházeli dinosauři o vhodná místa pro život – nezmizely všechny bujné, tropické pralesy?** To by býložraví dinosauři přišli o potravu a začali hynout. A kdyby masožravci nemohli jíst býložravce, vyhnuli by také. Zní to

✔ **Mocný Tyrannosaurus** a rohatý **Triceratops** patřili k posledním dinosaurům. Ani jejich ohromná velikost a síla je ale nezachránily před vyhynutím

tovou katastrofu. Jejich podíl na vyhynutí dinosaurů byl ale významný.

PRAVDĚPODOBNOST: 70 %

TEORIE 4

Meteorit

Sopky doprovodily katastrofu, kterou způsobil dopad velké, asi deset kilometrů široké planety do oblasti dnešního Mexického zálivu. Kráter po tomto „kameni“ vědci našli v roce 1978 a **záhada vyhynutí dinosaurů konečně začala dávat smysl.**

Planetka letěla asi dvacetkrát rychleji než náboj z pušky a po srážce se zemí způsobila nepředstavitelnou katastrofu. Od místa nárazu se hnaly vlny vysoké jako mrakodrap, teplota vzduchu byla na chvíli vyšší než v kuchyňské troubě a po celém světě se rozhořely pralesy. **Žádné velké zvíře, které se nemohlo schovat pod zem nebo do vody, nepřežilo.** Výhodu měli najednou malí a slabí, kteří našli úkryt v podzemních doupatkách, dutinách stromů nebo na dně řek. Proto přežili mnozí savci, ptáci a malí plazi nebo obojživelníci.

PRAVDĚPODOBNOST: 95 %

logicky? Dnes už víme, že je to nesmysl. Pomalý ústup oceánů nemohl způsobit rychlé celosvětové vyhynutí všech velkých plazů.

PRAVDĚPODOBNOST: 30 %

TEORIE 3

Zuřící sopky

Někteří vědci se snažili vysvětlit vyhynutí dinosaurů silnou sopečnou činností, ke které došlo na konci dinosauří éry na území dnešní Indie (tehdy to ještě nebyl poloostrov, ale ostrov). **Nepředstavitelně silné sopky tehdy chrlily do ovzduší velká oblaka plynů a jedovatých výparů, které mohly dinosaury i všechna další zvířata ohrozit.**

Většina vědátorů je ale dnes přesvědčená, že samotné sopky – i když mohly vyhubit většinu života v tehdejší Indii – nezpůsobily celosvě-

Z celé stovky různých názorů na vyhynutí dinosaurů tak dnes obstojí jen jeden – dinosaury vyhubil dopad planety z vesmíru a k tomu silná sopečná činnost. Souhlasíš? Napiš nám na casostroj@epublishing.cz. ■

soubor je poškozený

Víš, že?

Na konci druhohor se země otáčela rychleji kolem své osy než dnes, den tak tehdy byl o dvacet minut kratší.